

KADERNOTA 2024 - 2027

Inhoud

1.	Inleiding	3
1.1	Voorwoord	3
1.2	Leeswijzer	4
1.3	Samenvatting ontwikkelingen voor 2024 en verder	4
2.	Financiële kaders voor de begroting 2024	6
3.	Ontwikkelingen 2024 – 2027	7
3.1	Financieel startpunt ontwikkelingen	7
3.2	Toelichting autonome ontwikkelingen	7
3.3	Toelichting lokale ontwikkelingen	9
3.4	Toelichting gemeenschappelijke regelingen	12
4.	Financieel meerjarenperspectief 2024 – 2027	14
5.	Maatregelen richting begroting 2024	15

1. Inleiding

1.1 Voorwoord

Voor u ligt de Kadernota 2024 voor de gemeente Laren. Deze kadernota schetst de hoofdlijnen van het financiële beleid voor het jaar 2024 als voorbereiding op de begroting 2024. Bovendien geeft de kadernota een doorkijk naar de jaren tot en met 2027, om duidelijk te maken hoe we er als gemeente in meerjarig perspectief voor staan. In deze kadernota worden alleen de (financiële) kaders voor de komende jaren opgenomen. In de programmabegroting worden deze kaders verder uitgewerkt.

Nu geen grote, nieuwe investeringen...

In deze Kadernota worden geen grote koerswijzigingen of aanvullende programma's voorgesteld. Dat komt omdat 2023 in het teken staat van een aantal belangrijke beleidsvoorstellen. In de loop van het huidige jaar worden het Groenplan, de Kadernota duurzaamheid, de Visie Sociaal Domein en de Woonvisie aan de raad voorgelegd. Met schoolbesturen bereiden we een Integraal Huisvestingsplan onderwijs (IHP) voor. In BEL-verband werken we aan een nieuwe Nota Inwonersbetrokkenheid. Begin 2024 volgen dan nog de Mobiliteitsvisie en de Omgevingsvisie.

...maar uitvoeringsprogramma's zullen bepalend zijn voor inzet en ambitie.

De verschillende beleidsstukken zullen daarna tot uitvoeringsvoorstellen leiden. In sommige gevallen, zoals voor duurzaamheid, ontvangen we middelen van het Rijk om de kosten te dekken. In andere gevallen, zoals het IHP, zal ook in de gemeentelijke meerjarenraming geld moeten worden gevonden. Op het moment van opstellen van deze Kadernota is nog niet duidelijk wat het financieel effect van de verschillende voorstellen zal zijn. Bij de begroting en de Kadernota 2025 verwachten we daarmee een completer beeld te hebben.

Stabiliteit in een onzekere financiële context

Deze Kadernota zet het voorzichtige financiële beleid van de afgelopen jaren voort. We brengen en houden de reserves op peil en doen geen uitgaven die we niet kunnen dragen. Het sluitende financiële beeld, zoals dat in de begroting 2023 door de raad is vastgesteld, en het positieve oordeel daarover van de provincie geven rust in de financiële huishouding.

Het Rijksbeleid zorgt helaas nog steeds voor een sterk wisselend beeld, de 'Meicirculaire' verschijnt na vaststelling van deze Kadernota en is dus nog niet verwerkt. Wij verwachten dat die zorgt voor een positiever beeld, maar niet de structurele onzekerheden wegneemt.

Doorpakken waar het kan

Het college heeft binnen de eerder vastgestelde financiële kaders ruimte om uitvoering te geven aan de opdracht van de raad, zoals in het beleid en het coalitieakkoord vastgelegd. Waar mogelijk en nodig pakt het college door. Het programma 'Ons Laren' waarbinnen we thematafels en buurtbezoeken organiseren draait volop. Het proces van inwonersbetrokkenheid heeft geleid tot een door de raad gesteunde ontwerpkeuze voor de waterberging op de Brink. En vanwege de stijgende energiekosten maken we maatwerkafspraken met verenigingen en hebben we de (landelijk gesteunde) tegemoetkoming energiekosten voor inwoners uitgevoerd.

1.2 Leeswijzer

Deze kadernota 2024 neemt u stapsgewijs mee in de (financiële) ontwikkelingen van de gemeente. We beginnen in hoofdstuk 2 met de financiële kaders welke worden gehanteerd voor het opstellen van de begroting 2024 en de meerjarenbegroting 2025 – 2027. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 gestart met de stand van de cijfers zoals die afgelopen november door de gemeenteraad zijn vastgesteld in de begroting 2023 inclusief de 1e begrotingswijziging 2023. Hierna wordt in dit hoofdstuk inzicht gegeven in de verwachte

autonome ontwikkelingen, de lokale ontwikkelingen en ontwikkelingen bij onze gemeenschappelijke regelingen.

In hoofdstuk 4 wordt inzicht in het verwachte begrotingssaldo 2024 – 2027 gegeven: het zogeheten financieel meerjarenperspectief. Tot slot wordt in hoofdstuk 5 ingegaan op de vraag welke mogelijkheden dit college ziet naar aanloop van de begroting 2024 om het begrotingssaldo structureel sluitend te krijgen.

1.3 Samenvatting ontwikkelingen voor 2024 en verder

De opvang van vluchtelingen is de aankomende periode een belangrijk maar ook onzeker thema. De ontwikkelingen in de energiemarkt volgen elkaar snel op en de economische ontwikkeling waarbij de inflatie sterk beïnvloed wordt, is moeilijk te voorspellen. Daarbij komen ook de ontwikkelingen in het sociaal domein: oplopende financiële kosten waarbij het Rijk nog geen oplossing heeft geboden voor het zogenaamde “ravijnjaar” vanaf 2026. Ook zal de omvang van het door het Rijk te compenseren bedrag vanuit het gemeentefonds pas in de Meicirculaire 2023 bekend worden.

Voor de CAO van de gemeenten is in februari 2023 wel meer duidelijkheid gekomen door het bereiken van het principeakkoord CAO. Dit geeft aan de ene kant houvast. Dit houvast is echter wel voor een beperkte tijd omdat dit principeakkoord een geldigheidsduur heeft van één jaar. In deze geschetste onzekerheid hebben we toch de belangrijkste (financiële) ontwikkelingen voor 2024 en verder in beeld gebracht. Deze ontwikkelingen zijn in drie onderdelen weer te geven. De autonome ontwikkelingen, de ontwikkelingen van onze gemeente en de ontwikkelingen in onze gemeenschappelijke regelingen.

Autonome ontwikkelingen

Er heeft zich sinds de vaststelling van de begroting 2023 in november 2022 in de gemeenteraad een tweetal autonome ontwikkelingen voorgedaan met financiële impact op het begrotingssaldo van Laren. Dit betreft de publicatie van de september- en decembercirculaire 2022 van het gemeentefonds en het bereikte principeakkoord CAO van februari 2023.

De benoemde circulaire leverde voor de jaren 2024 en 2025 nog een positief effect op de Algemene Uitkering (AU) als gevolg van wijzigingen van aantallen in de, in de berekening van de AU worden circa 60 maatstaven benoemd en gebruikt bij de berekening van de totale AU. Maatstaf is bijvoorbeeld het inwonertal, maar

ook jeugdigen < 18 jaar, inwoners ouder dan 75 jaar etc. Vanaf 2026 leveren deze circulaire een negatief effect op als gevolg van het zogenaamde “ravijnjaar”. Voor 2026 en verder blijkt uit de circulaire dat het zogenaamde “ravijnjaar” een meer negatieve invloed heeft dan was ingeschat. Het Rijk heeft aangegeven dat met gemeenten en provincies gewerkt wordt aan een nieuwe financieringssysteem vanaf 2026. In aanloop daarnaartoe heeft het kabinet in de septembercirculaire 2022 eenmalig € 924 miljoen in 2026 voor de algemene uitkering beschikbaar gesteld.

Daarnaast is in februari 2023 een principeakkoord bereikt over de CAO 2023 van gemeenten. Hiermee stijgen de salarislasten met 9,25% in 2023 wat een negatief effect heeft op de begroting van Laren.

Lokale ontwikkelingen

Het collegeprogramma 2022 – 2026 “Vertrouwen in Laren” is financieel vertaald in onze begroting 2023. Toch zijn er nu al wel nieuwe ontwikkelingen die invloed hebben op de financiën van de gemeente Laren. De ontwikkelingen met de grootste financiële impact worden verwacht in programma 7 betreffende het sociaal domein.

In programma 6 “Cultuur Sport en Recreatie” is een stijging van de kosten verwacht op het welzijnswerk via Versa met daarnaast respectievelijk een verlaging van de rijksbijdrage voor de buurtsportcoachregeling.

Ontwikkelingen in gemeenschappelijke regelingen

Enkele gemeenschappelijke regelingen hebben hun kadernota 2024 inmiddels ter zienswijze aangeboden. In de kadernota 2024 van de Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek en de bijdrage in “Visit Gooi & Vecht” wordt een hogere bijdrage gevraagd van Laren.

Samenvattend leidt dit tot het volgende financiële beeld:

Bedragen x € 1.000				
Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Saldo begroting 2023	-1.128	-1.614	-138	-138
1 Autonome ontwikkelingen	186	353	-60	-60
2 Lokale ontwikkelingen	549	582	576	577
3 Gemeenschappelijke regelingen	308	308	308	308
Verwacht saldo begroting 2024	-85	-371	687	688
Waarvan incidenteel	-231	-169	-55	-301
Verwacht structureel saldo begroting 2024	-316	-540	632	387
- = Voordeel				
+ = Nadeel				

Voornoemde betekent dat de gemeente Laren geen financiële ruimte heeft om nieuwe structurele beleidswensen in de begroting 2024 te kunnen opnemen. Dit betekent ook dat Laren mogelijk maatregelen zal moeten nemen naar de begroting 2024 toe om een sluitende begroting 2024 – 2027 te kunnen aanbieden aan de gemeenteraad. Volledigheidshalve wordt hiervoor verwezen naar hoofdstuk 5 van deze kadernota.

2. Financiële kaders voor de begroting 2024

Mede op basis van de begrotingscirculaire van de provincie, de circulaire van het Rijk en de uitgangspunten van Laren komen wij tot de volgende uitgangspunten voor het opstellen van de Begroting 2024 en meerjarenbegroting 2025 – 2027:

Nr	Onderwerpfinaancieel	Kader
1	Algemene uitkering	Meicirculaire 2023 *Vooruitlopend op deze circulaire gaan we in de kadernota 2024 uit van 5% compensatie CAO 2023
2	Loonontwikkeling	Ambtelijke organisatie (Principeakkoord 21 februari): - Verhoging vast bedrag van € 2.880 per jaar vanaf 2023 - Stijging 2% vanaf 2023 - Stijging 3% vanaf 2024 College van B&W (Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers): - Stijging 3% per 1 april 2023 - Stijging 1,5% vanaf 2024 - Eenmalige uitkering van € 450,- in april 2023
3	Prijsontwikkeling	Prijsindex conform de VRU systematiek
4	Algemene loon- en prijsontwikkeling	Constante prijzen: dit betekent dat de baten en lasten alleen voor het eerste jaar (2024) worden geïndexeerd
5	Onroerende Zaakbelasting	Stijging op basis van prijsontwikkeling (3) en areaaluitbreiding
6	Afvalstoffenheffing, Rioolheffing en bouwleges	100% Kostendekkend
7	Leges publiekszaken	Prijsontwikkeling (3) rekening houdend met landelijk vastgestelde maxima
8	Overige belastingen en heffingen	Stijging op basis van prijsontwikkeling (3)
9	Huren	Stijging op basis van prijsontwikkeling (3)
10	Subsidies	Stijging op basis van prijsontwikkeling (3)
11	Rente	Omslagrente: te berekenen op basis van begroting 2024 paragraaf Financiering
12	Begrotingssaldo	Jaarschijf 2024 structureel sluitend en/of de jaarschijf 2027 structureel sluitend
13	Verbonden partijen	Programmabegroting 2024 GR-en

3. Ontwikkelingen 2024 – 2027

3.1 Financieel startpunt ontwikkelingen

Op basis van de vastgestelde begroting 2023 (inclusief de daarbij behorende 1e begrotingswijziging 2023) heeft de provincie Noord-Holland vastgesteld dat de gemeente Laren onder repressief toezicht valt.

De beginstand van de kadernota 2024 ziet er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000				
Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Saldo begroting 2023	-1.128	-1.614	-138	-138
Beginstand kadernota 2024	-1.128	-1.614	-138	-138
- = Voordeel				
+ = Nadeel				

3.1 Toelichting autonome ontwikkelingen

Sinds de vaststelling van Begroting 2023 in de gemeenteraad van november 2022 hebben zich een tweetal autonome ontwikkelingen voorgedaan die van invloed zijn op het financieel beeld van de gemeente Laren.

Algemene uitkering

De begroting 2023 houdt nog geen rekening met de september- en decembercirculaire van 2022.

Uit deze circulaires blijkt dat er in de eerste twee jaar (2024 en 2025) een voordeel bestaat in de algemene uitkering vooral door aanpassing van de rijks volumes van de maatstaven waarbij vanaf 2023 sprake is van een daling van aantallen bij diverse maatstaven waardoor de bijdrage stijgt.

Voor 2026 en verder blijkt uit de circulaires dat het zogenaamde “ravijnjaar” een meer negatieve invloed heeft dan was ingeschat. Het Rijk heeft aangegeven dat met gemeenten en provincies gewerkt wordt aan een nieuwe financieringssystematiek vanaf 2026. In aanloop daarnaartoe heeft het kabinet in de septembercirculaire 2022 eenmalig € 924 miljoen in 2026 voor de algemene uitkering beschikbaar gesteld.

De gemeenten zijn vervolgens in oktober 2022 door de provincies geïnformeerd over het standpunt in het kader van het financieel toezicht. Het provinciaal standpunt in het kader van financieel toezicht luidt als volgt:

“We maken de inschatting dat de omvang van het inkomstenniveau van gemeenten, als gevolg van de toekomstige nieuwe financieringssystematiek, minimaal zo hoog zal zijn als het niveau van 2026. Daarom staan we nu toe om gemeenten dit bedrag structureel mee te laten nemen in deze ramingen.”

Ten tijde van aanbieden van deze kadernota 2024 is de meicirculaire 2023 nog niet gepubliceerd. Deze is dan ook nog **niet** verwerkt in deze kadernota 2024.

Voornoemde heeft het volgende financiële effect op het begrotingssaldo:

Bedragen x € 1.000				
Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Septembecirculaire 2022	17	189	-224	-224
Decembecirculaire 2022	-47	-47	-45	-45
Compensatie inflatie Rijk 2022	-100	-100	-100	-100
Totaal financieel effect algemeen uitkering	-130	42	-369	-369
- = Voordeel				
+ = Nadeel				

Loonontwikkeling

Voor de loonontwikkeling geldt dat eind februari 2023 een principeakkoord CAO is overeengekomen voor het jaar 2023. De loonontwikkeling hierin stijgt aanzienlijk harder dan in de 1e begrotingswijziging 2023 van de BEL is ingeschat. Daarnaast is de bezoldiging van de burgemeester en wethouders aangepast in het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers. Het principeakkoord CAO gaat ervanuit dat de laagste schaal bijna 13 procent loonsverhoging verkrijgt aflopend naar de hoogste schalen. Al met al een gemiddelde loonsverhoging van 9% voor alle medewerkers in Nederland. Het principeakkoord CAO is binnen de formatie van de BEL en het bestaande loonhuis vertaald in een stijgingspercentage loonontwikkeling. Dit komt voor de BEL uit op 9,25% in 2023. Deze kadernota houdt dan ook rekening met deze loonontwikkeling van structureel 9,25% vanaf 2023.

Deze loonontwikkeling van het principeakkoord CAO zal naar verwachting voor een deel worden gecompenseerd in de algemene uitkering (meicirculaire 2023). De hoogte hiervan is echter nog niet bekend. Omdat de Vereniging van Nederlands Gemeenten (hierna VNG) in een eerder stadium een CAO aanbod van 5% heeft voorgelegd, wordt ervan uitgegaan dat Laren in de meicirculaire 2023 minimaal voor deze 5% wordt gecompenseerd.

Dit heeft het volgende netto financiële effect via de loonontwikkeling op het begrotingssaldo:

Bedragen x € 1.000				
Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Loonontwikkeling	879	864	859	859
Compensatie loonontwikkeling Rijk	-563	-553	-550	-550
Totaal financieel effect loonontwikkeling	316	311	309	309
- = Voordeel				
+ = Nadeel				

3.2 Toelichting lokale ontwikkelingen

Sinds de vaststelling van Begroting 2023 in de gemeenteraad van november 2022 hebben zich diverse ontwikkelingen voorgedaan die van invloed zijn op het financieel beeld van de gemeente Laren. Hierna volgen per programma een toelichting de verwachte ontwikkelingen 2024 – 2027 welke we willen verwerken in de op te stellen begroting 2024 en meerjarenraming 2025 – 2027.

Programma 3 Openbare orde en veiligheid

Er wordt een ontwikkeling verwacht op de wettelijke taak van de gemeente inzake dierenopvang. Hierin is een stijgende lijn in de kosten voor het vervoer, de opvang en verzorging van zwerfdieren te onderkennen. Hierdoor stijgen de verwachte kosten jaarlijks met € 10.000,- oplopend naar afgerond € 14.000,- vanaf 2025.

Programma 4 Wegen, groen, water en verkeer

We willen in Q1 & 2 van 2023 een grotere evaluatie IBOR en Kwaliteitsdiscussie houden. Deze evaluatie zal zowel gaan over het contract zelf en de wederzijdse ervaring over de samenwerking tussen de BEL Combinatie en de huidige aannemer. De uitkomst van deze evaluatie zal bepalend zijn hoe we verder gaan met het IBOR-contract. Daarnaast willen wij met de verschillende stakeholders (inwoners, gemeenteraad, belangengroepering, de BEL Combinatie, enz.) komen tot een aantal integrale kwaliteitsprofielen over alle kapitaalgoederen (zoals wegen, bomen, groen, straatmeubilair enz.) die we binnen de gemeente beheren. Daarna is het aan de raad om een kwaliteitsprofiel te kiezen en deze te laten implementeren.

Kwaliteitsontwikkeling moet gemonitord worden en daarom zal er jaarlijks beleidsmatig geschouwd worden. De ontwikkeling past voorlopig binnen het bestaande budget.

Daarnaast hebben de gemeenten de plicht om hun bomen regelmatig te controleren, om de openbare ruimte veilig te houden (zorgplicht). Uit de controle kan naar voren komen dat een boom gesnoeid moet worden of eventueel gekapt vanwege ziekte of ouderdom. Vanuit de herplantplicht moeten deze bomen worden vervangen. Hier is nog geen structureel budget in onze begroting opgenomen. Gemiddeld gaat het om dertig bomen per jaar á € 1.350,- per boom. Daarom wordt aan deze kadernota de investering in deze te (her)planten bomen van € 41.000,- per jaar en de hieruit voortvloeiende kapitaallasten ad circa € 1.000,- (rente en afschrijving) opgenomen.

Tot slot is voor dit programma de actualisatie van het beheerplan groen, wegen, civiele kunstwerken, riool en openbare verlichting een belangrijke ontwikkeling hierin. Behalve het beheerplan openbare verlichting, verlopen deze beheerplannen in 2023 en worden deze in 2023 geactualiseerd. Het beheerplan openbare verlichting verloopt in 2024 en wordt in 2024 geactualiseerd. Ten tijde van het schrijven van deze kadernota 2024 is de actualisatie van deze beheerplannen nog niet ver genoeg gevorderd om een inschatting van de financiën te kunnen maken.

Programma 5 Onderwijs

Momenteel wordt samen met de schoolbesturen en een extern adviesbureau gewerkt aan het Integraal Huisvestingsplan (IHP). Insteek is om dit IHP in de gemeenteraad van december 2023 vast te laten stellen. Na vaststelling van het IHP gaan de schoolbesturen aan de slag met de verschillende renovatie- en nieuwbouwprojecten. Vanaf 2024 zijn hiervoor voorbereidingskredieten nodig, zodat de schoolbesturen de verschillende projecten in gang kunnen zetten. In eerste instantie gaat het dan (op basis van de voorlopige prioritering) om de renovatie van de Gooische School en het hoofdgebouw bij Laar & Berg.

Op grond van de verordening onderwijshuisvesting bedraagt een voorbereidingskrediet 8% van de totale investering. Uitgaande van de hiermee gemoeide investeringen, zoals geraamd in het kwaliteitskader, is een investering van afgerond € 1.2 mln. ($8\% \times € 15 \text{ mln.}$) gemoeid met twee voorbereidingskredieten. Deze investering leidt tot een jaarlijkse kapitaallast van € 60.000,- vanaf 2025.

Programma 6 Cultuur, sport en recreatie

In de Nota Sport, bewegen en meedoen in de BEL 2018-2030 stellen we dat we staan voor een gezonder en sociale samenleving, waar iedereen volop beweegt en meedoet en de mogelijkheid heeft te sporten naar zijn of haar capaciteit. Doelen die in deze nota worden gesteld, worden door een groot deel bereikt door de inzet van Buurtsportcoaches. Door een verandering in de regeling vanuit de overheid krijgen we per 2023 minder financiering dan voorheen. Het college kiest ervoor om dezelfde inzet te leveren als voorgaande jaren. Dit betekent dat er jaarlijks € 23.000,- nodig is.

Daarnaast wil de gemeenten, om de cohesie onder de inwoners te bevorderen, jaarlijks een dorpsfeest organiseren. De bedoeling is dat verenigingen en instellingen zich kunnen presenteren, bekendheid genieten en leden kunnen werven. Dit evenement wordt gecombineerd met andere evenementen in het dorp en bevat een gezellig programma (muziek, dans, etc.). Hiervoor is jaarlijks € 10.000,- nodig.

Programma 7 Sociaal domein

In 2023 wordt gestart met de pilot jeugdwerker GGZ in het raadhuis Laren. Dit zou oorspronkelijk starten in 2022, maar wegens verschillende redenen is dit uitgesteld. In de begroting 2023 is de pilot opgenomen met als doel om de jeugdhulp meer passend, meer laagdrempelig en goedkoper te maken. Omdat de pilot pas in 2023 start is er eenmalig € 25.000,- voor 2024 nodig.

Er bestaat sinds 2023 een hogere indexatie op jeugdhulptarieven. Het is belangrijk om ook in deze kadernota met een hogere indexatie rekening te houden. Om een beeld te geven: Pleegoudervergoeding wordt in 2023 vanuit rijksbesluit landelijk met 14,3% geïndexeerd. De hogere indexatie vraagt in 2023 een ophoging van de begroting met €250.000,-.

Daarnaast vraagt de jeugdbescherming het rijk om een lagere caseload. Afgelopen jaar was de caseload per medewerker 15 maar werd vanwege het arbeidsmarkt tekort verhoogd naar 17. Dat willen ze verlagen naar maximaal 8-9 gezinnen per jeugdbeschermer. Deze plannen resulteren naar verwachting in een kostenstijging van 30%. Ook de verblijfsproducten binnen de jeugdzorg

richten zich steeds meer op kleinschaligheid. De groepsomvang binnen verblijf zal daarom ook richting een halvering gaan. Dit vertaalt zich financieel in een jaarlijkse stijging van € 100.000,-.

Tot slot loopt de CAO Sociaal Werk loopt 1 juli 2023 af. De stijging van 3,62% loopt in 2024 een half jaar door. Daarna dient rekening te worden gehouden met een extra stijging van 7 %. Met deze indexatiebedragen zal in deze kadernota rekening moeten worden gehouden waardoor de kosten van welzijnswerk naar verwachting met € 38.000,- toenemen.

Programma 8 Bouwen en wonen

De Eerste Kamer stemde dinsdag 14 maart in met de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024. Het werken conform deze nieuwe wet is dan ook een belangrijke ontwikkeling voor 2024 en verder. Met de invoering van de wet valt ook een deel van het “werk” weg. Een voorbeeld hiervan is het afschaffen van bouwtechnische toets voor bouwwerken als dakkapellen. Dit zal ook leiden tot een verlaging van de leges. Welke financiële impact dit heeft op zowel de baten als de lasten is op dit moment nog onbekend en zal aankomende periode in kaart worden gebracht.

Programma 10 Grondexploitatie, dorpsvernieuwing en economische zaken

Door de financiële situatie in Nederland is er een structureel sterke kostenstijging ontstaan. Dit resulteert voor Bibliotheek Gooi+ in een kostenstijging (indexatie correctie) t.o.v. de begroting 2023 inclusief indexatie, van 10,2 %. Voor 2024 is de verwachte verhoging van de subsidie inclusief indexatie 21,6 %.

Daarnaast geldt dat sinds 1 juli 2022 iedereen onder de 18 jaar in Nederland gratis lid kan worden van de bibliotheek. De Eerste Kamer is in februari 2022 akkoord gegaan met dit voorstel van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Hierover is op 7 juli 2022 een brief gestuurd door het Ministerie aan de gemeente. De hogere indexatie en het gratis lidmaatschap voor iedereen onder de 18 vraagt voor 2024 een ophoging van de begroting van afgerond € 40.000,-.

Overhead

Op dit moment vindt de voorbereiding plaats voor de voorgenomen fusie per 1 januari 2024 tussen het streekarchief Gooi en Vechtstreek en streekarchief Gooise Meren en Huizen. Uit het ambtelijk overleg is onlangs gebleken dat de fusie mogelijk tot een stijging zal leiden van de aansluitbijdrage van de deelnemende gemeenten. Deze stijging wordt mede veroorzaakt door uitbreiding van de educatieve taak en de introductie van het zogenoemde e-depot. Het financieel effect hiervan wordt jaarlijks ingeschat een stijging van de lasten van € 36.000,- voor Laren.

Diverse ontwikkelingen < € 10.000

Naast voornoemde ontwikkelingen worden er ook een aantal kleinere ontwikkeling verwacht:

- de energiekosten in 2024 van onze verkeersinstallaties eenmalig zullen stijgen.
- er is besloten om per 1 april 2023 voor meerdere jaren te gaan werken met het Volwassenen fonds Sport en Cultuur om zo sport en cultuur ook mogelijk te maken voor mensen met een smalle beurs. Voor 2024 en verder is hier nog geen geld voor opgenomen in de begroting.
- tot slot heeft het schoolbestuur Binckhorst – St. Jan, in het kader van het IHP 2024, een aanvraag gedaan voor 1e inrichting met meubilair en onderwijsleerpakket bij de Binckhorst – St. Jan. Reden is de groei van het aantal leerlingen op de school. Op grond van de verordening moet de gemeente deze voorziening bekostigen.

In een tabel zien voornoemde ontwikkelingen er samengevat als volgt uit:

Programma	Bedrag investering	Onderwerp	Bedragen x € 1.000			
			2024	2025	2026	2027
3	-	Dierenopvang	10	14	14	14
4	-	IBOR	-	-	-	-
4	41	Jaarlijks onderhoud: kap en aanplant bomen	1	2	4	5
4	-	Actualisatie beheerplannen	pm	pm	pm	pm
5	1200	IHP Laren - voorbereidingskosten (2024)	-	60	60	60
6	-	Buurtsportcoachregeling	23	23	23	23
6	-	Dorpsfeest	10	10	10	10
7	-	Pilot POH-GGZ jeugd	25	-	-	-
7	-	Begroting Jeugdhulp	350	350	350	350
7	-	VERSA inflatie correctie	38	38	38	38
8	-	Risico vermindering leges omgevingsvergunningen	pm	pm	pm	pm
10	-	Bibliotheek Gooi+ vergoeding jeugdpassen	40	40	40	40
Overhead	-	Fusie Streekarchief	37	37	37	37
Divers	10	Ontwikkelingen < € 10.000	15	8	1	1
Totaal lokale ontwikkelingen			549	582	576	577

- = Voordeel
+ = Nadeel

3.3 Toelichting gemeenschappelijke regelingen

Sinds de vaststelling van Begroting 2023 in de gemeenteraad van november 2022 hebben een drietal gemeenschappelijke regelingen de door haar opgestelde kadernota's 2024 ter zienswijze aangeboden die van invloed zijn op het financieel beeld van de gemeente Laren.

Kaderbrief 2024 BEL Combinatie

De kaderbrief 2024 van de BEL Combinatie is op 23 februari 2023 vastgesteld. Hierin is vooruitlopend op het principeakkoord CAO van VNG, de WSGO, FNV Overheid, CNV Overheid en PDO voor 2023 een inschatting gemaakt dat de loonkosten met 5% zullen stijgen vanaf 2023. De gemeente Laren houdt in haar begroting 2023 reeds rekening met de wijzigingen in de 1e begrotingswijziging 2023 en kadernota 2024 met uitzondering van de deze CAO stijging en prijsstijging. Inmiddels is dit principeakkoord eind februari 2023 gesloten voor de periode tot en met 1 januari 2024. Dit principeakkoord heeft grotere financiële gevolgen dan is ingeschat bij de 1e begrotingswijziging 2023 en de kadernota 2024 van de BEL. Daarom is het effect van de loonstijging CAO verwerkt onder het onderdeel 3.1 Autonome ontwikkelingen "Loonontwikkeling" en is dit effect in dit document op € 0,- gezet. Daarnaast is in de kaderbrief 2024 van de BEL Combinatie bepaald dat er vanaf 2024 afgerond € 257.000,- prijsstijgingen worden voorzien. Hierdoor stijgt de bijdrage van Laren aan de BEL Combinatie met € 94.000,- (aandeel 36,75%) vanaf 2024.

Daarnaast onderzoekt de BEL Combinatie de actualisatie van de verdeelsleutels. Dit onderzoek is nog niet afgerond en leidt daarom in deze kadernota nog niet tot een financieel effect. Tot slot is de begroting 2024 van de BEL Combinatie ten tijde van het opstellen van deze kadernota nog niet vastgesteld. Dit maakt dat eventuele claims uit het MJON, zoals eerder gepresenteerd in het BEL-bestuur, nog niet zijn verwerkt in de kadernota 2024 van de BEL Combinatie (deze zijn wel reeds verwerkt in de Larense begroting v.a. 2023 tot en met 2026).

Kadernota 2024 Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek

Parallel met de aanbidding van deze kadernota wordt de raad om een zienswijze op de ontwerp-programmabegroting 2024 en meerjarenbegroting 2025-2027 van de veiligheidsregio gevraagd.

Visit Gooi & vecht

Visit Gooi & Vecht is de destiniatiemarketing- en managementorganisatie voor het Gooi en de Vechtstreek. In samenwerking met (boven)regionale partners zetten zij de regio op de kaart als Gooi & Vecht, de streek voor levensgenieters. Dit doen ze voor bewoners en bezoekers door o.a. het bieden van inspiratie, routes en UIT-tips online (op visitgooivecht.nl) en offline in onze VVV-locaties verspreid over de hele regio. Dit sluit aan bij het coalitieakkoord. Daarin staat opgenomen: Laren kent geen meerdaags toerisme. De fraaie natuur en het erfgoed zijn aantrekkelijk voor onze bewoners én bezoekers. Bezoekers aan ons dorp proberen we vast te houden en te verrassen.

In de programmabegroting 2023-2026 van de Regio Gooi en Vechtstreek staat opgenomen de jaarlijkse bijdrage van de gemeente Laren voor Visit Gooi & Vecht. De begroting van de Regio Gooi en Vechtstreek is behandeld in de raad van 26 juni 2022. De bedragen hadden opgenomen moeten worden in de begroting 2023-2026 van de gemeente Laren, maar dat is niet gebeurd. Dit levert een nadeel op van jaarlijks € 10.000,-.

Regio Gooi en Vechtstreek

De regiobegroting 2024 – 2027 Regio Gooi & Vechtstreek is recent ter zienswijze aan de gemeenten voorgelegd. Vooruitlopend op deze zienswijzeprocedure is grof in beeld gebracht welk financieel effect deze regiobegroting heeft op de begroting van Laren. Hieruit blijkt dat de kosten jaarlijks met circa € 142.000 toenemen op het gebied van jeugdzorg en vervoer. Het voorbehoud hierbij is dat de Regio Gooi & Vecht heeft aangegeven dat in de aankomende zomernota de daadwerkelijke effecten op de kosten 2023 in beeld worden gebracht. Dit kan een sterk effect hebben op de begroting 2024 – 2027.

Omgevingsdienst Flevoland & Gooi- en Vechtstreek (OFGV)
Door de vastgestelde prijsindexactie en loonindexatie (cao) is er voor 2024 een verhoging van de kosten voor de OFGV voorzien en daarmee een beperkte verhoging van de gemeentelijke bijdrage.

De bijdrage van Laren aan de OFGV bedraagt vanaf 2024 € 126.000,-. In de begroting 2023 had Laren reeds een

bedrag van € 125.000 opgenomen. Dit betekent dat de begroting jaarlijks met een bedrag van € 1.000,- moet worden verhoogd.

In een tabel zien de ontwikkelingen van onze gemeenschappelijke regelingen er samengevat als volgt uit:

Bedragen x € 1.000				
Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Kaderbrief 2024 BEL Combinatie	94	94	94	94
Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek	61	61	61	61
Visit Gooi en Vecht	10	10	10	10
Regio Gooi en Vechtstreek	142	142	142	142
Omgevingsdienst Flevoland & Gooi- en Vechtstreek	1	1	1	1
Totaal financieel effect gemeenschappelijke regeling	308	308	308	308
- = Voordeel				
+ = Nadeel				

Voor deze ontwikkelingen geldt dat in de uiteindelijke begroting 2024 van Laren de betreffende begrotingen 2024 van de gemeenschappelijke regelingen zal worden verwerkt. Dit betekent dat genoemde bedragen als gevolg daarvan nog kunnen wijzigen zodra de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen 2024 worden ontvangen.

4. Financieel meerjarenperspectief 2024 – 2027

Op basis van de begroting 2023 en de geschetste ontwikkelingen in het voorgaande hoofdstuk ziet het verwachte begrotingssaldo voor de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025 – 2027 er financieel als volgt uit:

Bedragen x € 1.000				
Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Saldo begroting 2023	-1.128	-1.614	-138	-138
1. Autonome ontwikkelingen	186	353	-60	-60
2 Lokale ontwikkelingen	549	582	576	577
3 Gemeenschappelijke regelingen	308	308	308	308
Verwacht saldo begroting 2024	-85	-371	687	688
Waarvan incidenteel	-231	-169	-55	-301
Verwacht structureel saldo begroting 2024	-316	-540	632	387
- = Voordeel				
+ = Nadeel				

Dit betekent dat de gemeente Laren op dit moment **WEL** voldoet aan het uitgangspunt van een sluitende meerjarenbegroting. De eerste jaarschijf, zijnde 2024 is immers structureel sluitend. Vanaf 2026 bestaat echter een structureel tekort welke naar verwachting afloopt naar € 387.000,- in 2027. Hierin is vooral het effect van het zogenoemde “Ravijnjaar” vanaf 2026 goed merkbaar.

5. Maatregelen richting begroting 2024

Zoals opgenomen in het financieel meerjarenperspectief bestaat er voor de gemeente Laren een structureel sluitende begroting in 2024 van € 316.000,- positief. Aflopend naar een structureel tekort in 2027 van € 387.000,-.

Hierbij speelt een aantal zaken een belangrijke rol. Ten eerste, en dit geldt voor alle gemeenten, is het zogenaamde “ravijnjaar” in de algemene uitkering pijnlijk zichtbaar. Het Rijk heeft aangegeven dat met gemeenten en provincies gewerkt wordt aan een nieuwe financieringssysteem vanaf 2026. Hiervoor worden op dit moment nog diverse onderzoeken uitgevoerd door het Rijk. In aanloop daarnaartoe heeft het kabinet in de septembercirculaire 2022 eenmalig € 924 miljoen in 2026 voor de algemene uitkering beschikbaar gesteld.

Ten tweede is aangekondigd dat in de meicirculaire 2023 een compensatie zal plaatsvinden als gevolg van de uitzonderlijk hoge prijsontwikkelingen van de afgelopen twee jaar. Dit geldt ook voor de loonontwikkeling uit het principeakkoord CAO van februari 2023. Ook hiervoor

geldt dat we hierin een compensatie vanuit het Rijk verwachten.

Mochten voornoemde zaken onvoldoende bijdrage om een sluitende begroting 2024 en meerjarenraming 2025 – 2027 te kunnen aanbieden, dan zal het college kritisch moeten kijken naar de huidige taken en budgetten naar aanloop van de begroting 2024.

